

El Centre d'Internament d'Estrangers de la Zona Franca

En els darrers anys el Síndic ha tingut constància de l'existència d'irregularitats al Centre d'Internament d'Estrangers de la Zona Franca (CIE). En aquest sentit, el passat 27 de desembre de 2011, amb motiu de la presentació de l'Informe anual de l'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura, el síndic va denunciar davant del Parlament les greus condicions en què es troben els immigrants retinguts al CIE i demanava que s'actués amb urgència per prendre mesures concretes respecte de la gestió d'aquest centre.

En uns casos, les queixes rebudes han estat motivades per les denúncies sobre possibles maltractaments o tractes indeguts envers les persones que hi estan ingressades. En d'altres, els mitjans de comunicació s'han fet ressò de les vagues de fam iniciades per alguns dels estrangers internats i, fins i tot, de la mort d'alguns d'ells. Finalment, cal posar en relleu les queixes rebudes darrerament referides a la disconformitat amb les ordres d'expulsió decretades malgrat haver-hi constància d'arrelament.

Sens perjudici de la tramitació individual de cadascuna de les queixes, les denúncies recurrents i les diverses notícies relacionades amb el CIE han donat lloc a l'obertura de diverses actuacions d'ofici sobre aquest tema, amb l'objectiu de contrastar la realitat dels fets denunciats i investigar el funcionament ordinari d'aquest centre.

Fa temps que al CIE de la Zona Franca s'hi denuncien irregularitats

Així mateix, des de fa temps entitats i organitzacions de defensa dels drets humans denuncien l'existència d'opacitat, de violacions de drets humans i de maltractaments, en alguns casos exposats pels mateixos immigrants.

La mort d'un jove guineà al principi del 2012 al CIE de la Zona Franca sembla que marca un punt d'inflexió en el debat sobre la naturalesa d'aquests centres. El debat es fa extensiu a l'àmbit polític de la Generalitat de Catalunya i del Govern central, al Defensor del Poble i a organitzacions socials que treballen en la defensa dels drets dels immigrants.

Els centres d'internament d'estrangers es creen oficialment l'1 de juliol de 1985 per l'Ordre ministerial de 22 de febrer de 1999, sobre normes de funcionament i règim interior dels CIE. El de la Zona Franca es va estrenar fa sis anys i va substituir el centre de la Verneda, llavors visitat pel Síndic de Greuges.

El Govern espanyol incompleix la Llei d'estrangeria pel fet de no aprovar el Reglament per als CIE

En el moment actual es troben pendents de desplegament reglamentari els articles 62 i 62 bis, que són aquells que la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social (en endavant LOES), dedica al règim dels CIE. L'articulat de la Llei és molt general i difícil d'aplicar. Per aquest motiu, la darrera modificació de la LOES, introduïda per la Llei orgànica 2/2009, d'11 de desembre, va establir, en la disposició addicional tercera, que "el Govern, en el termini de sis mesos, ha d'aprovar un Reglament que desplegui el règim d'internament dels estrangers". Han transcorregut més de dos anys des de llavors sense que s'hagi anat més enllà de l'avantprojecte.

Aquesta situació de llimbs jurídics en què es troben els interns als CIE ha fet que cadascun dels nou que hi ha a l'Estat espanyol s'hagin regit per les normes de funcionament acordades pels seus directors.

La llei esmentada més amunt estableix que "els llocs d'internament per a estrangers no tenen caràcter penitenciari" i que "els estrangers internats estan privats únicament del dret ambulatori". També insisteix que "han d'estar dotats de serveis socials, jurídics, culturals i sanitaris". Tanmateix, nombrosos informes documenten les pèssimes condicions humanitàries en les quals es troben i la violació constant dels drets humans, com ara el dret a la integritat física i moral, a la salut, a l'assistència jurídica i social, etc.

Hi ha diferències significatives entre les persones retingudes en un CIE. Segons la seva condició migratòria hi ha els immigrants interceptats quan arriben a territori espanyol, els que han complert pena de presó, els que estan en una situació irregular (sobrevinguda o permanent)

establerts a Espanya. Entre aquests, malauradament hi ha persones respecte de les quals no s'hauria d'haver sol·licitat ni autoritzat l'expulsió, com ara les persones amb arrelament, amb família o fins i tot amb fills.

En aquest sentit, enguany el Síndic ha rebut queixes de persones internades al CIE de la Zona Franca i sobre els quals hi havia una ordre d'expulsió imminent malgrat que hi havien indicis raonables d'arrelament. Així, dos dels casos tenien fills nascuts a Catalunya menors d'edat (6 i 2 anys).

Davant la urgència del cas, el Síndic va demanar per carta al ministre de l'Interior del Govern espanyol, Jorge Fernández Díaz (amb còpia a la delegada del Govern central a Catalunya i a la defensora del poble llavors en funcions), que estudiés la revisió de l'ordre d'expulsió, apel·lant, d'una banda, al principi general de l'interès superior de l'infant, en la mesura que la Convenció dels drets de l'infant reconeix la importància fonamental de la reunió de la família i la no-separació de l'infant de la seva família contra la seva voluntat sempre que no sigui necessària per al seu interès primordial (articles 9 i 10); i de l'altra, a la situació d'arrelament que comporta disposar d'una residència estable, vida en família i fills nascuts a Catalunya.

Atesos els antecedents de manca de col·laboració de la Delegació del Govern de l'Estat a Catalunya amb el Síndic de Greuges en dos casos que se li van adreçar sobre fets ocorreguts al CIE de la Zona Franca, en aquesta ocasió el Síndic va reiterar al ministre d'Interior que, d'acord amb l'article 59 de la Llei del Síndic, l'Administració central a Catalunya pot rebre sol·licituds de col·laboració del Síndic de Greuges sobre fets i circumstàncies que, tot i que siguin competència del Govern central, afectin drets de persones residents a Catalunya.

No obstant això, uns dies més tard el Síndic va tenir coneixement que les persones que s'havien adreçat i que tenien l'ordre d'expulsió decretada van ser expulsades.

Una de les queixes també posava en coneixement del Síndic l'existència de possibles maltractaments per part dels funcionaris adscrits al CIE de la Zona Franca, arran de la demanda que un metge assistís un altre intern que es queixava des de feia hores de forts dolors al ronyó, tot i que, malgrat la seva situació, no havia estat atès per cap metge. Davant d'aquesta denúncia, el Síndic va obrir una investigació de la qual es desprèn l'existència un certificat mèdic que constata que un intern del CIE va ser portat a un centre d'urgència d'atenció primària, que va diagnosticar un traumatisme toràcic.

Les persones ingressades als CIE estan en una situació de llimbs jurídics

En aquest sentit, el Síndic va traslladar l'informe a la Fiscalia en cap del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, que al seu torn el va trametre a la Fiscalia Provincial de Barcelona perquè el remetés al fiscal delegat del Servei d'Estrangeria, que és el competent per al coneixement dels fets denunciats.

Posteriorment, es va rebre una comunicació de Fiscalia de Barcelona segons la qual s'acorda l'arxivament de les diligències d'investigació que es van tramitar, motiu pel qual es van donar per finalitzades les actuacions iniciades.

Pàgines extretes de l'Informe Anual 2012. Per accedir-hi, cliqueu aquí.